

TO‘G‘RIDAN-TO‘G‘RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI MAMLAKATGA JALB QILISHNING MUHIM AHAMIYATLARI

Tolibjonov Xurshidbek, Xalqaro Nordik universiteti

Magistratura fakulteti Dekan o‘rinbosari

Annotatsiya: Mazkur maqolada to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni mamlakatga jalb qilishning muhim ahamiyatlari tahlil qilinadi. Investitsiyalarni iqtisodiy o‘shishning barqarorligini ta‘minlash, ilg‘or texnologiyalar va innovatsion tajribalarni joriy etish, hamda yangi ish o‘rinlarini yaratishda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Shuningdek, maqolada investitsiyalarni orqali eksport salohiyatini oshirish, xalqaro bozorlarga integratsiyalashuv va mahalliy kompaniyalar raqobatbardoshligini kuchaytirish kabi jihatlar yoritib beriladi. Mamlakat investitsiya muhitini yaxshilash bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar va ularning samaradorligi ham ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar, iqtisodiy o‘shish, texnologik innovatsiyalar, raqobatbardoshlik, investitsiya muhiti, xalqaro integratsiya, ish o‘rinlari yaratish.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarning O‘zbekistondagi ishsizlik darajasiga ta‘siri mamlakatda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar va xalqaro kapitalni jalb qilish bo‘yicha olib borilayotgan sa‘y-harakatlarni hisobga olgan holda muhim mavzu hisoblanadi. To‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar global iqtisodiyotda muhim rol o‘ynaydi, bu iqtisodiy o‘shishni, texnologiya transferini, yangi ish o‘rinlarini yaratish va umumiy rivojlanishni osonlashtiradi. O‘zbekiston kabi davlatda to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar sohasi, ishchi kuchining malaka darajasi, hukumat siyosati va umumiy iqtisodiy sharoitlar kabi turli omillarga bog‘liq holda, O‘zbekiston kabi mamlakatda ishsizlik darajasiga to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalarning ta‘siri ham ijobiy, ham salbiy bo‘lishi mumkin.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalarning ishsizlikka ijobiy ta‘siri:

Ish o‘rinlarini yaratish: To‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalarning asosiy afzalliklaridan biri bu qabul qiluvchi mamlakatda yangi ish o‘rinlarini yaratish salohiyatidir. Xorijiy kompaniyalar O‘zbekistonga sarmoya kiritganda, ular ko‘pincha

yangi korxonalar tashkil etadi yoki mavjudlarini kengaytiradi, bu esa mahalliy aholining ish bilan ta'minlanish imkoniyatlarini oshiradi.

Ko'nikmalarni rivojlantirish: To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar mahalliy ishchi kuchiga bilim va ko'nikmalarni o'tkazishga ham hissa qo'shishi mumkin. Xorijiy kompaniyalar ko'pincha mahalliy xodimlarning malakasi va samaradorligini oshirishi mumkin bo'lgan ilg'or texnologiyalar va boshqaruv amaliyotlarini olib keladi.

Iqtisodiy o'sish: Xorijiy sarmoyani jalb qilish orqali O'zbekiston iqtisodiy o'sishni boshdan kechirishi mumkin, bu esa turli sohalarda ishchi kuchiga talabning oshishiga olib kelishi mumkin. Bu ortib borayotgan iqtisodiy faollik uzoq muddatda ishsizlik darajasini pasaytirishga yordam beradi.

To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarning ishsizlik darajasiga salbiy ta'siri:

Ishchilarni almashtirish: Ba'zi hollarda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar mahalliy ishchilarning ko'chishiga olib kelishi mumkin, chunki xorijiy kompaniyalar chet elliklarni yollash yoki o'z xodimlarini asosiy lavozimlarda ishlash uchun olib kelishni afzal ko'rishlari mumkin. Bu mahalliy aholi orasida ishsizlikni oshirishi mumkin.

Xorijiy sarmoyadorlarga qaramlik: ish o'rinlarini yaratish uchun to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarga haddan tashqari tayanish mamlakatni tashqi iqtisodiy zarbalarga nisbatan zaif holga keltirishi mumkin. Agar xorijiy investorlar global iqtisodiy tanazzul yoki boshqa sabablarga ko'ra o'z sarmoyalarini qaytarib olishga qaror qilsalar, bu ish o'rinlarining yo'qolishiga va ishsizlik darajasining oshishiga olib kelishi mumkin.

Ish haqi nomutanosibligi: To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar mahalliy ishchilar va chet elliklar yoki chet el kompaniyalari xodimlari o'rtasida ish haqi nomutanosibligiga olib kelishi xavfi mavjud. Bu ijtimoiy keskinlikni keltirib chiqarishi va umumiy mehnat bozori dinamikasiga ta'sir qilishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, O'zbekistonda to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarning ishsizlik darajasiga ta'sirini o'rganishning dolzarbligi mamlakatda amalga oshirilayotgan strategik islohotlar va uning mehnat bozori dinamikasiga bevosita ta'sir ko'rsatish imkoniyatlarini hisobga olgan holda yuqori. Biroq, to'g'ridan-to'g'ri

investitsiyalar mahalliy aholi uchun barqaror bandlik imkoniyatlarini ta'minlash uchun haqiqiy ta'sir doimiy monitoring va tahlilni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Xurshidbek, T., Shaxzodbek, Y., & Gulginaxon, A. (2022). MARKETINGNI O'ZGARISHIDA IJTIMOY TARMOQLAR VA INTERNETNI O'RNI. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(Special Issue 4), 127-129.
2. KHurshidbek, T., Shakhzodbek, Y., & Shoxruxmirzo, A. (2022). PLATFORM COMPETITION IN BANKING. *YOUTH, SCIENCE, EDUCATION: TOPICAL ISSUES, ACHIEVEMENTS AND INNOVATIONS*, 1(1), 43-46.
3. Xurshidbek, T., Shaxzodbek, Y., & Shoxruxmirzo, A. (2022). TA'LIM SOHASINI MULTIMEDIA MAXSULOTLARI VA AXBOROT BILAN TA'MINLASHDA AXBOROT XAVFSIZLIGI CHORALARI. *Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali*, 1(4), 27-30.
4. Shakhzodbek, E., KHurshidbek, T., & Shoxruxmirzo, A. (2022). From bank to fintech and the power of network effects. *Boshqaruv Va Etika Qoidalari Onlayn Ilmiy Jurnali*, 14-16.
5. Shakhzodbek, E., KHurshidbek, T., & Shoxruxmirzo, A. (2022). INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF DISTANCE LEARNING. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 453-454.
6. Shakhzodbek, E., KHurshidbek, T., & Shoxruxmirzo, A. (2022). INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF DISTANCE LEARNING. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 453-454.
7. Xurshidbek T. MAMLAKATLAR XORIJIY TOG 'RIDAN TO 'G 'RI INVESTITSIYALARNI JALB QILISHIGA TA 'SIR KO 'RSATUVCHI OMILLAR TAHLILI //International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives. – 2023. – T. 1. – №. 2. – C. 13-23.
8. Tolibjonov X. MAMLAKATLAR XORIJIY TOG 'RIDAN TO 'G 'RI INVESTITSIYALARNI JALB QILISHIGA TA 'SIR KO 'RSATUVCHI OMILLAR TAHLILI //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 26. – С. 134-143.
9. Tolibjonov, X. OPEN BANKING: HOW PLATFORMS AND THE API ECONOMY CHANGE COMPETITION IN FINANCIAL SERVICES. *Scienceweb academic papers collection*.–2022.

10. Rahmonov, N. X. Tolibjonov. Raqamli iqtisodiyot va Sanoat 4.0 da ilg'or davlatlar. "O'zbekiston umidli yoshlari" konfirensiya. 2021.2-mart. 2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi rasmiy sayti. [http. www stat. uz.](http://www.stat.uz)

11. KHurshidbek, T., Shakhzodbek, Y., & Shoxruxmirzo, A. (2022). BASIC REQUIREMENTS FOR DIGITAL BANK: BANKING PERSPECTIVE. *Results of National Scientific Research International Journal*, 1, 2.

12. Xurshidbek, T., Yetmishboyev, Y., & Shoxruxmirzo, A. (2022). ECONOMIC FRICTIONS AND FORCES IN FINANCIAL SERVICES. *INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE GLOBAL SCIENCE*, 1, 62-66.

13. Tolibjonov, X., & Nofilologik oliy o'quv, K. Z. (2022). yurtlarida kasbga yo'naltirilgan xorijiy tillarni o'qitishda kasbiy ko'nikma va malakalarni rivojlantirish yo'llari. *Архив научных исследований*, 2, 1.

14. Tolibjonov, X., Yetmishboyev, S., & Azamov, S. (2022). MARKAZIY BANK RAQAMLI VALYUTASI VA KRIPTOVALYUTALAR. *Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук*, 2(5), 178-180.

15. Shakhzodbek, E., KHurshidbek, T., & Shoxruxmirzo, A. (2022). THE FUTURE OF THE FINANCIAL SERVICES PLATFORM. *IJTIMOIIY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI*, 151-153.

16. KHurshidbek, T., Shakhzodbek, Y., & Shoxruxmirzo, A. (2022). SHAPING ECOSYSTEMS AND BEYOND BANKS. *Results of National Scientific Research.*– 2022.

17. Xurshidjon, T., & Ravshan o'g'li, R. S. (2023). MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING RIVOJLANISHI ORQALI BANKLARNING TRANSFORMATSION SALOHİYATIGA TA'SIRI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 111-116.